

A photograph of four children playing on a playground structure. A girl in a red jacket is climbing a wooden frame, holding onto a rope. A girl in a red sweater and a boy in a grey sweater are standing on a wooden ramp, holding onto a rope. A girl in a purple sweater is standing in the foreground, looking towards the camera. The background shows a grassy area and trees with autumn foliage.

gent:

zoveel talent

Taal stimuleren

in de vrije tijd:
hoe doe je dat?

Tips voor
monitoren

Cruciaal voor **taalstimulering in de vrije tijd** zijn talensensibilisering en een positieve omgang met meertaligheid. Talensensibilisering is immers een mooie aanleiding om de brug te slaan van talige en culturele diversiteit naar de verwerving van het Nederlands – en dat hoeft zeker niet op een schoolse manier. Talensensibiliserend werken:

- is spontaan, speels en leuk
- heeft het hier en nu als context
- sluit aan bij de leefwereld en de ervaringen en interesses van kinderen
- gaat in op de spontane uitingen van kinderen
- werkt zelfontdekkend
- is functioneel en interactief

Inspiratie voor talensensibilisering vind je overal: bij jezelf, je collega's, je omgeving of buurt, het internet, (spel)materialen, ouders, maar vooral bij de kinderen zelf!

Vertrek van:

- wat ze kennen en kunnen
- wat hen interesseert
- wat ze meemaken
- wat ze zelf aanbrengen

Om talensensibiliserend te werken, hoeft je groep niet per se meertalig te zijn. Ook bij een **eentalige groep** kinderen zijn er tal van aanknopingspunten om het over taaldiversiteit te hebben. Alle kinderen en begeleiders zijn – ook als het Nederlands bij elk van hen de moedertaal is – veelzijdige taalgebruikers en hebben ervaring met andere talen en taalvariëteiten: een tweede of een derde taal die ze op school hebben geleerd, een dialect of tussentaal, een taal van de ouders, sms- of chattaal, doventaal, jongerentaal, enzovoort.

Hierna krijg je eerst enkele algemene tips om meertalige kinderen te stimuleren in hun taalverwerving en daarna een reeks concrete ideeën voor talensensibilisering in de vrije tijd.

ALGEMENE TIPS OM MEERTALIGE KINDEREN TE ONDERSTEUNEN

1. Goed begonnen is half gewonnen! Zorg van bij het begin voor **een zo open en positief mogelijke groeps sfeer en geef zelf het goede voorbeeld.**
2. Ken je **eigen referentiekader.** Hoe sta je zelf tegenover meertaligheid en culturele diversiteit in je groep? Welke drempels ervaar je? Welke mogelijkheden zie je om met die talige diversiteit aan de slag te gaan?
3. Meertaligheid maakt deel uit van de identiteit. Als je de thuistaal van kinderen waardeert, waardeert je ze dus in alle facetten van hun identiteit. Zo voelen ze zich veel sneller thuis in de groep. En als ze zich **goed voelen**, zullen ze ook gemakkelijker Nederlands leren.
4. Wees je bewust van de **verschillende fasen** in het proces van (tweede)taalverwerving, om kinderen beter te kunnen begrijpen en begeleiden in hun taalleren.
5. Elke taalverwerving kent een sterk **individueel verloop**: elk kind volgt zijn eigen ritme. Wees geduldig en forceer vooral niet. Observeer gericht: Voelt het kind zich goed in zijn vel? Is het betrokken?
6. Besteed ook voldoende aandacht aan de **stillere of minder actieve kinderen.** Dwing ze niet om te spreken, maar luister aandachtig en geduldig als ze zich proberen uit te drukken, ook als dat in hun thuistaal is. En gebruik geregeld hun naam, zodat ze zich aangesproken voelen.
7. Veel anderstalige kinderen gaan door een **'stille periode'** in de eerste verwervingsjaren: ze zeggen dan weinig tot niets. Dat is perfect normaal. Ze nemen eerst de nieuwe taal op en beginnen pas te spreken als ze zich zeker voelen. Geloof in het leervermogen van de kinderen en geef hun de nodige tijd.
8. Na een tijd beginnen kinderen individuele woorden en uitdrukkingen te gebruiken in het Nederlands door taal te imiteren en ermee te experimenteren. **Moedig ze daarin aan en gun ze de tijd.** Een tweede taal onder de knie krijgen kost kinderen 2 jaar voor de dagelijkse taal, en maar liefst 5 tot 8 jaar voor de schooltaal.
9. Zorg voor een **veilige en uitnodigende sfeer** waarin de kinderen durven spreken en fouten maken. Reageer positief als ze proberen te communiceren, ook al

doen ze dat in hun thuistaal.
Dwing kinderen niet om te spreken,
maar blijf er wel zelf tegen praten.

10. Zorg ook voor een **uitnodigende speelruimte** voor iedereen. Denk daarbij goed na over de aankleding, het materiaal, de aanwezigheid van verschillende culturen in het lokaal, enzovoort. Ook een duidelijke structuur en routine bieden houvast en creëren een veilig gevoel.

11. Kinderen **mogen taalfouten maken**. Dat is normaal als ze een tweede taal leren. Onbewust passen ze soms de regels of structuren van hun eerste taal toe op de taal die ze aan het leren zijn. Met **genoeg oefening en interactie** gaat dat wel over. Verbeter ze niet expliciet, zeker niet als ze jong zijn. Herhaal gewoon de zin op de juiste manier. Zo nemen ze op termijn de correcte vorm over.

12. Kinderen spreken **soms meerdere talen door elkaar**. Ook dat is volledig normaal. Als ze bijvoorbeeld niet op een bepaald woord kunnen komen, grijpen ze terug op hun repertoire in hun andere taal, thuistaal of moedertaal. Geef kinderen de nodige tijd en geef zelf het **goede voorbeeld**.

13. Zorg ervoor dat de **verschillende talen** die kinderen spreken een **gelijke status** krijgen. Wat kinderen in hun thuistaal zeggen, is even waardevol. Toon interesse op een waarderende manier, maar leg – in functionele contexten – meteen ook de **link naar het Nederlands**. Op die manier zullen ze op termijn ook zelf vaker het Nederlands (kunnen) gebruiken.

14. Leg opdrachten of spelregels **helder en gestructureerd** uit. Gebruik genummerde stappen en visuele ondersteuning via gebaren, pictogrammen, prenten, foto's of andere voorwerpen. Begrijpt een kind de opdracht niet? Herhaal de uitleg dan met andere woorden, laat voorbeelden zien of doe de opdracht zelf voor. Als het nog niet lukt, probeer je een andere taal of vraag je andere kinderen of collega's hulp bij het vertalen.

15. Spelen is interageren. Besteed daarom genoeg aandacht aan **veel en kwaliteitsvolle interactie**, zodat de kinderen een ruim aanbod aan spreek- en gesprekskansen krijgen. Enkel zo kunnen ze de taal écht oefenen! Laat ze in kleine groepjes aan een leuke opdracht werken, samen met anderen die dezelfde taal spreken of in een taal die

ze samen verzinnen. Plezier en succesgevoelens zijn cruciaal bij het leren van een (nieuwe) taal.

16. Grijp elk moment aan om met kinderen **een gesprek aan te knopen**: bij het onthaal, voor of na een spel, als ze eten,... Tijdens die informele momenten pikken kinderen verrassend snel woorden, begrippen of zinnen op. Luister geduldig naar hun verhalen, ook als die in hun thuistaal zijn. Probeer ze te begrijpen en speel erop in.

17. Stel zoveel mogelijk **open vragen** om de kinderen aan te zetten tot nadenken en spreken. Hoe zeg je dat precies? Wat bedoel je? Wat wilde je zeggen? Waarom vind je dit (niet) leuk? Hoe zou het komen dat ...?

18. Een goede communicatie tussen ouders en begeleiders is belangrijk, zeker als er een probleem is. Sommige ouders spreken geen of weinig Nederlands en vermijden daardoor contact met jou. Toch is het ook voor hen belangrijk om te weten hoe het gaat met hun kind en wat de afspraken zijn. De volgende tips kunnen helpen om ook die mensen te bereiken.

- Neem een uitnodigende houding aan en **stap ook zelf op de ouder af**, bijvoorbeeld bij de inschrijving.

- Probeer je **boodschap helder en duidelijk over te brengen**: spreek langzaam, wees duidelijk, herhaal de boodschap indien nodig met andere woorden, en gebruik gebaren en voorbeelden om ze te ondersteunen. Als het nodig is, kun je ook andere talen gebruiken.

- **Luister goed naar ouders hun vragen, zorgen of signalen** rond taalstimulering, en probeer er zo goed mogelijk op in te spelen. Vanuit Onderwijscentrum Gent is er bijvoorbeeld een folder gemaakt met tips voor ouders die hun kind meertalig (willen) opvoeden. Die folder is er niet alleen in het Nederlands maar ook in 14 andere talen. Download alle versies gratis via de website van het Onderwijscentrum (www.onderwijscentrum.gent) en geef ze mee met ouders. Doe dat niet zomaar, maar geef eerst een woordje uitleg in een kort gesprek.

CONCRETE IDEEËN VOOR TALENSENSIBILISERING IN DE VRIJE TIJD

1. Begroet elkaar bij het onthaal in verschillende talen.

2. Gebruik aftelrijmpjes in verschillende talen bij de start van een spel of werk met verschillende talen om groepjes in te delen. Tel af in verschillende talen tot de groep rustig wordt.

3. Zing of luister naar liedjes in verschillende talen tijdens informele momenten (het onthaal, een feest, een verjaardag, ...), of organiseer een liedjeswedstrijd waarbij in verschillende talen gezongen wordt. Je kunt ook iets doen rond muziekinstrumenten in verschillende talen en culturen.

4. Ben je op stap met de trein, bus of auto? **Benoem dan de namen en geluiden** van voertuigen in verschillende talen. Als je naar de dierentuin of naar de boerderij gaat, of een spel speelt waarin dieren voorkomen, werk dan rond diernamen en -geluiden in verschillende talen. Daarbij kun je ook zoeken naar gelijkenissen van diernamen in verschillende talen (zoals *kat – chat – gatto – cat – kedi* of *muis – mouse*).

5. Namen van kinderen hebben vaak verwante tegenhangers en betekenissen in verschillende talen.

Ontdek samen de gelijkenissen in namen als *Eva* en *Havva*.

6. Kloklezen gebeurt niet in alle talen op dezelfde manier. Zo is *halfvier* in het Turks letterlijk vertaald *drie uur en een half*. Het is dan ook goed mogelijk dat een Turkstalig kind het beginuur van een activiteit verkeerd interpreteert. Ook het lezen van cijfers gebeurt in talen op verschillende manieren. Denk maar aan het Nederlandse *drieëntwintig* en het Frans *vingt-trois* (met een omgekeerde volgorde dus).

Ontdek samen de verschillen in elkaars talen.

7. Een buurtwandeling is een ideale aanleiding om aandacht te besteden aan taaldiversiteit in de omgeving en aan de functie daarvan. Kijk naar straatnamen, naar de namen van winkels, banken en cafés, naar affiches en reclameslogans, naar de geluiden die je hoort.

8. Als kinderen iets zeggen in hun **thuis taal of dialect**, gebruik dat dan **als aanleiding voor een gesprek over taaldiversiteit** in de vrije tijd, thuis en de omgeving. Welke talen vinden kinderen (minder) leuk, en waarom? Welke gevoelens hebben ze bij talen?

9. Organiseer je een sportieve activiteit? **Besteed** dan ook **aandacht aan sporttermen of sportnamen**, zeker als die aan andere talen ontleend zijn (denk aan *penalty* of *off-side* in het voetbal), aan de geografische oorsprong van sporten en sporttermen, of aan leenwoorden die tot in ons dagelijkse taalgebruik zijn doorgedrongen.

10. Taaldiversiteit gaat verder dan Turks, Engels of Arabisch: je kunt ook werken rond **sms- en chat taal, doventaal of jongerentaal**, en daar activiteiten rond opzetten. Geef bijvoorbeeld aan een groep met wat oudere kinderen de opdracht om elkaar sms'jes (of WhatsApp- of Facebookberichten) te sturen, waarin ze afspraken maken rond een spel dat ze straks zullen spelen. Daarna bespreken de kinderen in groep de berichten die ze verstuurd hebben en de antwoorden die ze daarop gekregen hebben.

Zo ontdekken ze de verschillen tussen sms-/chattaal en hun gewone taalgebruik.

11. Een andere leuke spelvorm is 'Het mooiste woord'. **Een kind zegt z'n lievelingswoord** (in een taal naar keuze). De andere kinderen moeten raden wat het woord zou kunnen betekenen. Die gesprekken kunnen voor **bijzonder leuke gespreksmomenten** zorgen: Waarom heeft het woord net die betekenis, en geen andere? Lijkt het misschien op een woord dat ze kennen? Of hebben ze het iemand al ergens horen gebruiken? De kinderen stellen hun mooiste woorden op een creatief-artistieke manier voor aan de groep, en op het einde wordt het allermooiste woord gekozen.

12. Wie op zoek is naar meer spelvormen rond taaldiversiteit, vindt zeker zijn gading in **de speldoos 'Lego Lingua'**, ontwikkeld door Foyer in Brussel. 'Lego Lingua' bestaat uit 5 talensensibiliserende spellen, waarin in totaal 22 talen aan bod komen.

MEER LEZEN? ENKELE LITERATUURTIPS

- Gielen, Sara en Ayşe Işçi (2015). *Meertaligheid: een troef! Inspirerend werken met meertalige kinderen op school en in de buitenschoolse opvang*. Sint-Niklaas: Abimo.
- Devlieger, Mieke, Carolien Frijns, Sven Sierens en Koen Van Gorp (2012). *Is die taal van ver of van hier?* Leuven/Den Haag: Acco.
- Devlieger, Mieke, Sven Sierens en Carolien Frijns (2011). *'t Is goe juf, die mijn taal! Wetenschappelijk rapport over talensensibilisering in de Vlaamse onderwijscontext*. In opdracht van de Vlaamse Onderwijsraad.
- Centrum voor Taal en Onderwijs & Steunpunt Diversiteit en Leren (2012). *Talensensibilisering in het kleuter- en lager onderwijs, tips voor de klas- en schoolpraktijk*. Leuven/Gent.
- Van Praag, Lore, Sven Sierens et al. (2016). *Haal meer uit meertaligheid. Omgaan met talige diversiteit in het basisonderwijs*. Leuven/Den Haag: Acco.
- Cummins, Jim (2001). 'Bilingual children's mother tongue: Why is it important for education?' In: Sprogforum 19, 15-20.
- Joos, Sien, Caroline Moons en Machteld Verhelst (2011). *Studieopdracht Kind & Gezin. Taalstimulering en meertaligheid bij kinderen van 0 tot 6*.
http://www.cteno.be/downloads/taal_meertaligheid_kindengezin.pdf
- Dvd *Alaboemsasa?! Speelse taalstimulering in de vrije tijd*. De Rand.
<http://www.derand.be/nl/taalpromotie/alaboemsasa>
- Speldoos *Taalspelerbox*. Vlaamse Dienst Speelpleinwerking vzw. Onder andere uit te lenen bij de Jeugdendienst van Stad Gent.
- Websites:
www.onderwijscentrum.gent
www.meertaligheid.be
www.metrotaal.be

PLAATJES MET
VERSJES.

**DEZE BROCHURE IS
EEN INITIATIEF VAN
ONDERWIJSCENTRUM
GENT**

Onderwijscentrum Gent
Jubileumlaan 215B, 9000 Gent
onderwijscentrum@stad.gent
Tel. 09 323 50 50

www.onderwijscentrum.gent

Contactpersonen:

Ayse.lsci@stad.gent

Steven.Delarue@stad.gent